

ab infirmitate: tunc enim habetur præsens & efficaç voluntas talis peregrinationis, sed expectatur restitutio sanitatis, à qua ut à conditione dependet. Decreta conditionata primi generis, dari in Deo non possunt, quia illa involvunt imperfectiōnem potentialitatis & suspensionis Deo repugnantem; Thomistæ tamen docent in eo admittenda esse decreta conditionata secundo modo, seu ex parte objecti, saltem circa futura illa conditionata, quæ Deum se cognoscere in Scripturis testatur, & quæ spectant ad ordinem divinæ providentiae, & ad gubernationem universi. Ista enim nullam dicunt imperfectionem in volente, sicut alia, ut docet D. Thomas in 1. dist. 46. qu. 1. art. 1. ad 2. his verbis: *Voluntas antecedens potest dici conditionata, nec tamen est imperfectio ex parte voluntatis divine, sed ex parte voliti, quod non accipitur cum omnibus circumstantiis quæ exiguntur ad rectum ordinem in salutem.*

47. Illa autem esse in Deo admittenda probari potest, tum quia, cùm futura conditionata sint magis actualia, quam quæ sunt mèrè possibilia (connotant enim existentiam, ut habendam sub conditione, à qua tamen connotatione praescindunt res mèrè possibiles) assignari debet causa aliqua hujus majoris actualitatis: non est autem alia assignabilis, præter decretum objectivè conditionatum. Tum etiam, quia si Deus non esset suo decreto determinatus ad eorum futuritionem conditionatam, esset indeterminata illa futurito, & consequenter falsò Deus ea revelasset in scripturis potius ut futura, si poneretur conditio, quam ut non futura. Maximè cùm nonnulla ex eis sint omnino disparata, cùmque proinde futurito nullam habeat connexionem cùm suis conditionibus, ex natura rei, sed tantum ex beneplacito Dei.

48. Porro contra illa decreta multipliciter insurgunt defensores scientiæ mediae, eaque multiplici titulo expungere & amandare conantur, nempe ex eorum novitate, inutilitate, absurditate, & impossibilitate. Inprimis dicunt, illa esse nova, & à Thomistis excogitata, cùm nec in Scriptura, nec in SS. Patribus, nec apud D. Thomam, ullum extet illorum vestigium. Secundò, illa esse otiosa, cùm ad divinam providentiam & gubernationem rem minimè deseruant. Tertiò, illa esse ridicula & nugatoria; ridiculum enim videtur ponere in Deo decretum conditionatum de conversione Tyriorum, sub conditione prædicationis Christi, redditam impossibili per aliud decretum, quo Deus absolvè statuit quod Christus apud Tyrios nunquam prædicaret. Sicut vana & irratoria est promissio, ea conditione à sponsore facta, quam nolit apponere; ut si quis dicat, dabo tibi decem aureos, si ea die venero, & statuat se non ventrum. Quartò, illa esse impossibilia, tum quia, si Deus habuisset decretum conditionatum convertendi v. g. Tyrios, supposito quod Christus prædicaret illis, cùm aliunde decreverit quod Christus apud ipsos nunquam prædicaret, haberet eo ipso effectus contrarios, & inter se minimè cohærentes, quod impossibile est. Tum etiam quia omne decretum divinæ voluntatis inferit & causat aliquam mutationem realem & physicam in creatura: decreta vero conditionata, quorum conditio nunquam ponetur, nullam possunt inferre & causare mutationem in creatura, defectu conditionis quæ nunquam purificabitur: Ergo illa sunt impossibilia in Deo.

49. Verum hæc levia sunt, nec multo sudore indigent ut solvantur. Ad primum enim respondeo,

negando decreta illa nullum habere fundamentum in Scriptura, vel SS. Patribus: nihil enim in Scriptura frequentius illa Dei voluntate, quam vocant antecedentem de salute omnium hominum, quam D. Thomas supra relatus dicit esse conditionatam ex parte objecti. Plura etiam in Scriptura reperiuntur pacta vel promissa Dei de rebus sub conditione futuri, nunquam implendis; ut voluntas Dei conferendi posteris iustitiam originalem, si illorum parens & caput divino præcepto obtemperaret; ut pactum cum Davide initium servandi perpetuò regnum hæreditarium ejus filiis, si patris pietatem imitarentur; ut voluntas Patris æterni mittendi Filio plures legiones Angelorum, si rogaretur. Scriptura etiam Deo attribuit notitiam quorundam futurorum conditionatorum, quorum eventus nullam habet connexionem cùm conditione, quale est illud Elisei ad Regem Joas 4. Regum 13. *Si percussisses quinques, aut sexies, sive septies terram, percussisses Syriam usque ad consumptiōnem.* Patet enim quod devastatio Syria non erat connexa cum illa terra percussione: non potuit ergo Deus asserere, futuram esse illam devastationem, ex vi connexionis, sed solum ex efficacia sui decreti.

50. Habent etiam illa decreta fundamentum in SS. Patribus, cùm S. Dionysius, & D. Thomas, passim doceant, Deum omnia sive possibilia sive futura in sua essentia tanquam in causa cognoscere: ex illo enim principio, quod in utroque S. Doctore communissimum est, decreta conditionata manifestè colliguntur; cùm (ut sèpè diximus) essentia divina non possit esse causa futurorum conditionatorum, nisi ut modificata & determinata per decretum conditionatum, eò quod Deus non sit agens necessarium, sed liberum, & omnia operetur juxta consilium voluntatis suæ, ut ait Apostolus. Item D. Thomas infra qu. 19. art. 7. ad 2. expresse asserit, Deum velle quod aliquid quandoque sit futurum, secundum causam inferiorem, quod tamen futurum non sit, secundum causam superiorē: constat autem futurum illud esse conditionatum, eò quod foret, nisi Deus aliter ordinasset, propter rationes suæ providentiae nobis occultas.

51. Ad secundum nego decreta illa esse in Deo otiosa & superflua: quemadmodum enim, licet Deus decreverit denegare gloriam aliquibus, & media efficaciter ad eam conductentia; tamen voluntas antecedens quam habet de salute omnium, non est otiosa & superflua, quia per eam præparant omnibus media ad salutem sufficientia. Ita similiter, cùm decreta de quibus loquimur, conductant tum ad gubernationem & providentiam Dei (prudentis enim gubernatoris est, paratum se exhibere ad multa facienda, quæ tamen nunquam erunt) tum ad transferendum res à statu merè possibilis, ad statum futuritionis conditionatæ, & ad fundandum certam veritatis eorum notitiam, otiosa & superflua censer non debent; & multò minus absurdæ & ridicula, sed honesta, prudentissima, & summa veneratione digna: licet enim in agentibus particularibus absurdæ videantur volitiones & promissiones de re aliqua facienda sub conditione aliqua, quam nolunt implere, non tamen in provisore generali; ut constat de voluntate antecedente & conditionata salvandi omnes homines, quam Deus non vult in omnibus adimpleri, ob rationes occultas suæ providentiae. Unde Adversariorum instantiæ vires tantum habent ab angusta & demissa cogitatione nostra, quæ Deum ut particulare agens concipiimus, more aliorum quæ nobis familiaria sunt, & ægrè possumus

DE SCIENTIA DEI.

mus assurgere ad universalissimi & cœcumeni ci gubernatori providentiam, nullo fine cohibitam, ad quam pertinet plures defectus tum physicos tum morales in hoc universo permettere, & non solum diversa, sed etiam contraria ordinare, juxta illud Ecclesiastici cap. 33. *Intuere omnia opera altissimi: duo & duo, & unum contra unum.* Ex quo patet responsio ad tertiam instantiam Adversariorum, quæ ostendere conantur illorum decretorum absurditatem.

52. Ad ultimam, quæ est de illorum impossibilitate, nego primam probationem: non magis enim opponuntur decretum conditionatum quod Deus habuit de fide Tyriorum, posito quod Christus apud eos prædicaret, & decretum absolutum, quo statuit quod Christus illis non prædicaret, quam voluntas antecedens de salute omnium, & voluntas consequens salvandi tantum electos; quas tamen nullam habere inter se oppositionem, eò quod non sint de objecto eodem modo, sed diversimode considerato, tractatu sequenti ostendemus.

53. Ad secundam probationem respondeo cum Alvare, quod quando decretum est absolutum, tunc debet inducere in creatura mutationem rea-

lem & physicam, absolutam; quando autem est conditionatum, non debet inducere mutationem realem absolutè, sed solum sub conditione; id est sufficit quod ex vi illius decreti, realiter mutetur creatura, si conditio impleretur.

54. Quæres, an decreta conditionata sint admittenda in Deo circa omnes combinationes rerum possibiles, quarum aliquæ interdum videntur ridicula & absurdæ, ut si capra saltet, gallus cantabit. Si Turca dormiat Constantinopoli, Papa orabit Roma? Respondeo negativè, sufficit enim ponere in Deo decreta conditionata, circa illa futura sub conditione, quæ in Scriptura revelata sunt, vel qua ordini divina providentia deserviunt; circa alia vero, præfertim si sint omnino disparata, indecens videtur ac superfluum, illa in Deo admittere; sufficit enim quod Deus habeat decretum generale, quo vult non se determinare ad illorum futuritionem vel non futuritionem, subindeque illa in statu merè possibilis relinquare.

Argumenta Adversariorum, quæ procedunt ex lèctione libertatis humanae, vel sanctitatis divinae, commodiū proponentur & solventur Tractatu sequenti, cùm agemus de prædefinitionibus divinis.

TRACTATUS IV.

DE VOLUNTATE DEI.

N hoc Tractatu agemus. Primo de objecto voluntatis divinae. Secundò de illius libertate, ejusque cum divina immutabilitate concordia. Terziò de voluntate Dei antecedente, quæ vult omnes homines salvos fieri. Quartò de efficacia voluntatis divinae. Quintò de quibusdam attributis & affectibus ad divinam voluntatem pertinentibus, nimirum amore, gaudio, justitia, & misericordia Dei.

CAPUT I.

De objecto formalis motivo & terminativo voluntatis divinae.

1. **D**ati in Deo voluntatem, negari non potest, semel admisso intellectu: nam sicut ad omnem formam naturalem sequitur inclinatio ad bonum convenientem, putat ad formam ignis inclinatio ad locum sursum, ad formam lapidis propensio ad locum deorsum; ita ad formam intelligibilem sequitur inclinatio ad bonum convenientem naturæ intellectuali, quæ in agentibus intellectualibus voluntas appellatur. Cùm ergo in Deo sit perfectissimus intellectus, in eo quoque reperiri perfectissimam voluntatem necesse est. Constat autem ex dictis tract. 1. cap. 3. illam non esse de formalissimo conceptu, seu de constitutione metaphysica divinæ naturæ, cùm natura Dei constituantur formaliter per intelligere, quod prius concipiatur in Deo, quam velle, quia nihil est volitum, quin præcognitum; ita, cùm vis appetitiva sit

inclinatio in id quod est convenientis naturæ appetitivæ, debet necessariò presupponere ejus naturam adæquatè constitutam, ut sit regula & mensura appetendi. Solum ergo hic restat declarandum, quodnam sit objectum formale, tam motivum, quam terminativum voluntatis divinae?

2. Dico igitur, objectum motivum & terminativum voluntatis divinae, esse solam bonitatem divinam & increata, non autem bonum in communi, ut abstrahit à creato & in creato.

Prima pars probatur primo ex D. Thoma hic quæst. 19. art. 2. ad 2. ubi sic discutit: *In his quæ volumus propter finem, tota ratio movendi est finis, & hoc est quod moveat voluntatem: unde cum Deus alia à se non velit nisi propter finem, quæ est sua bonitas, non sequitur quod aliquid aliud moveat voluntatem eius, nisi bonitas sua.* Quibus verbis S. Doctor conclusionem nostram & docuit & probavit: Objectum enim motivum voluntatis est finis, quia medium, ut medium, solum est volitum, ut conductus ad finem: At sola bonitas divina & increata, est finis voluntatis divinae: Ergo ea sola est objectum motivum illius.

3. Probatur secundò eadem pars: Divina voluntas non movetur, etiam partialiter, à bonitate creata: Ergo bonitas increata est objectum formale adæquatè motivum illius, non vero bonitas ut sic, abstrahens à creato & in creato. Consequens patet, Antecedens vero probatur. Si divina voluntas moveretur à bonitate creata, etiam solum partialiter, amor quo diligeret creaturam, esset non tantum effectivus, sed etiam affectivus; cùm enim amor tantum effectivus bonitatis objecti, eam non supponat, sed ponat, nequit ab ea alluci sive moveri: Sed amor quo Deus diligit creaturam,